https://doi.org/10.59295/ierm2025.07 CZU [342.8:342.53]:329.7(478)

DISCURSUL OPOZIȚIEI POLITICE DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN CONTEXTUL ALEGERILOR PARLAMENTARE DIN 2025[1]

THE DISCOURSE OF THE POLITICAL OPPOSITION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA IN THE CONTEXT OF THE 2025 PARLIAMENTARY ELECTIONS

Ion RUSANDU, ***doctor, conferențiar cercetător***
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM
e-mail: rusandu@list.ru
ORCID: 0009-0003-7439-8795

Vladimir STERPU, ***doctor în științe politice,***
Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM
e-mail: vladimir.sterpu@gmail.com
ORCID: 0000-0003-4434-6356

Rezumat: *Articolul analizează impactul discursului opoziției politice în Republica Moldova, concentrându-se pe strategiile retorice, mobilizarea electoratului și construcția identității colective în campaniile electorale recente. Printr-o abordare interdisciplinară și studii de caz, lucrarea evidențiază modul în care opoziția influențează percepțiile publice și participarea democratică.*

Cuvinte cheie: *discurs politic, opoziție politică, partid politic, alegeri parlamentare, coaliții.*

Summary: *The article examines the impact of opposition political discourse in the Republic of Moldova, focusing on rhetorical strategies, voter mobilization, and the construction of collective identity during recent electoral campaigns. Using an interdisciplinary approach and case studies, the paper highlights how the opposition shapes public perception and democratic participation.*

Key words: *political discourse, political opposition, political party, parliamentary elections, coalitions.*

Introducere. Anul politic 2025 va derula în mare parte sub impactul alegerilor parlamentare ordinare, cu toate că ecoul alegerilor prezidențiale din 2024 dar și a celor locale, va fi neapărat resimțit de toți actorii politici de pe eșichierul politic din Republi-

[1] Articolul este elaborat în cadrul subprogramului 01.05.01 Securitatea națională a Republicii Moldova în contextul aderării la Uniunea Europeană: abordări juridice, politologice și sociologice, realizat de Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al Universității de Stat din Moldova.

ca Moldova. Alegerile parlamentare ordinare din 2025 devin foarte importante pentru viitorul Republicii Moldova, atât pe plan extern cât şi pe cel intern. În anul 2025 ca și în ultimii doi ani războiul din Ucraina va fi la fel un factor cu impact major în ceea ce privește viitorul sustenabil al Republicii Moldova. Non sustenabilitatea economiei, fragilitatea instituțiilor statale, avalanșa crizelor de toate genurile, corupția fac ca populația să se dezamăgească în capacitatea actuală a guvernării de a ameliora esențial nivelul de trai în pofida eforturilor depuse de guvernare cu suportul partenerilor externi.

Unii reprezentanți ai o poziției politice și au exprimat opinia că în anul 2025 în Republica Moldova vor avea loc alegeri parlamentare anticipate. Astfel de exemplu, Igor Dodon, liderul Partidului Socialiștilor din Republica Moldova, în interviul său pentru agenția rusă TASS, afirmă tranșant că alegerile parlamentare vor avea loc în iulie 2025. Tot aici Igor Dodon mai lansează un pronostic afirmând că imediat după alegerile parlamentare anticipate vor urma alegeri prezidențiale anticipate.[1] Despre alegeri parlamentare anticipate a vorbit în interviul pentru aceeași agenție rusă TASS și activistul din UTA Găgăuzia Mihail Vlah. [2] Constatăm faptul că în acest caz opoziția a prognozat greșit data alegerilor parlamentare ordinare care sunt deja programate pentru 28 septembrie 2025.

O concluzie care reiese din întreaga istorie a alegerilor de toate tipurile (locale, parlamentare, prezidențiale) din Republica Moldova este că numărul cetățenilor alegători a fost, este și va fi într-un număr nu chiar mic având ca suport memoria trecutului nu atât de îndepărtat când țara era parte a URSS, cât și impactul propagandei din exterior față de care nu toți au imunitate. Toate acestea mențin populația Republicii Moldova pe linia de plutire între viitorul european și nostalgia sovietică, amplificată de propaganda manipulatoare pro-Kremlin.

Aici vom remarca că și alegătorii din România la alegerile prezidențiale din 2024 au căzut pradă fenomenului manipulator al discursului politic al lui Călin Georgescu. O analiză a discursului politic al lui Călin Georgescu a fost efectuată de Melania Medeleanu, expert în comunicare, imediat după încheierea primului tur al alegerilor prezidențiale din România.[3]

Deci, printre problemele care trebuie rezolvate de către guvernare se evidențiază una cu rădăcini istorice de la proclamarea Independenței până la ora actuală - divizarea societății inclusiv pe nivele cu caracter de opțiuni / orientări / alegeri politice. Această divizare devine tot mai pronunțată în cadrul alegerilor parlamentare și nu în ultimul rând pe subiectul referendumului constituțional din 2024. Vom menționa că în acest moment capacitățile instituțiilor statale abilitate sunt net inferioare față de numărul și diversitatea surselor financiare și informaționale subvenționate în ultima instanță de către Kremlin, precum relatează oficialitățile. Vom constata cu părere de rău că în cei 34 de ani de Independență a Republicii Moldova nu s-a reușit edificarea unei democrații autentice, sustenabile și reziliente. Conform indicelor democrației în 2024, Republica Moldova ocupă locul 71 în clasamentul global, cu un scor general de 6,04, menținându-se în categoria democrația defectuoasă.[4]

Vom menționa că există diferite perioade de timp în care crește semnificativ rolul discursului politic. Perioada de timp prolifer pentru manifestarea forței discursului politic îl constituie campaniile electorale. În timpul campaniei electorale discursul politic

urmărește în sine descrierea situației, de exemplu, cele economice sau politice din țară, urmărind ca scop convingerea adresatului pentru montarea acestuia în acțiuni scontate ale promotorului de discurs politic. În același timp discursul politic al opoziției politice pro-Kremlin generează nu numai simpatie, mobilizarea electoratului său, ci provoacă nu mai puțin, ură și agresivitate față de votanții altor partide.

Discursul politic este o formă instituționalizată de comunicare, analizată din perspective variate: lingvistică, filosofică, psihologică și sociologică. Nu are o definiție universal acceptată, deoarece fiecare disciplină îi atribuie sensuri diferite. Van Dijk și Wodak, de exemplu, subliniază caracterul comunicativ, contextual și ideologic al discursului [5]. În esență, discursul politic este o practică socială prin care se exprimă și se exercită puterea. Acesta implică o terminologie specifică, structuri retorice elaborate și o orientare strategică. Nu reflectă doar realitatea, ci participă activ la construcția acesteia. Din perspectiva lui Foucault, discursul este o formă de putere, în timp ce Fairclough îl consideră o practică discursivă și socială integrată [6] [7].

Pe lângă dimensiunea verbală, discursul politic include și elemente nonverbale și extralingvistice, precum contextul social, valorile culturale și dinamica puterii. Blommaert și Bulcaen evidențiază ideea că discursul este mediat de ideologii, iar Butler și Žižek subliniază dimensiunea identitară a acestuia [8].

Discursul politic nu este o simplă relatare descriptivă a realității, ci un act ideologic și performativ. El contribuie la impunerea unor valori, la legitimarea unor decizii politice și la modelarea comportamentului colectiv. Acest tip de discurs funcționează ca un mecanism de exercitare a puterii simbolice, ceea ce îl apropie de un act performativ – prin simplul fapt de a fi rostit, produce efecte în realitate [9]. Limbajul folosit este adesea manipulator, orientat spre obținerea unui impact emoțional. Se utilizează simboluri, metafore, lozinci și formule retorice cu scopul de a convinge și de a construi o realitate favorabilă actorului politic. Diferențele dintre discursul democratic și cel totalitar reflectă această dimensiune: în timp ce discursul democratic este argumentativ, discursul totalitar este dogmatic, autoritar și ritualic [9]. Funcția principală a discursului politic este instrumentală – lupta pentru putere – dar include și funcții regulative, referențiale și chiar magice, prin care se transformă percepții și realități sociale. Puterea discursului constă în capacitatea sa de a crea impresii, de a stârni emoții și de a modela percepția publicului asupra lumii [9].

Discursul opoziției politice este orientat împotriva status quo-ului și are o puternică încărcătură ideologică și emoțională. Acesta folosește strategii retorice precum acuzația, ironia, exagerarea, clarificarea și apelul la unitate. Scopul este discreditarea adversarilor, atragerea simpatiei publicului și mobilizarea alegătorilor [10]. Retorica opoziției se axează pe crearea unui contrast puternic între „noi” și „ei”, accentuând incompetența sau corupția guvernanților. Identitatea discursivă este construită prin solidarizare cu masele, prin apel la justiție și prin folosirea unei retorici a suferinței sau a speranței. Strategiile includ și metafore conflictuale (ex. luptă, bătălie, salvare), plasarea strategică a argumentelor și recursul la emoții negative precum furia sau frustrarea [11]. Discursul de opoziție are, astfel, un caracter conflictual și polemic, iar eficiența sa depinde de capacitatea de a crea o alternativă credibilă și atractivă în raport cu puterea existentă.

Discursul electoral din Republica Moldova reflectă contextul său politic instabil și profund polarizat. El este influențat de opoziția dintre orientarea pro-europeană și cea pro-rusă, de problemele sistemice precum corupția și instabilitatea guvernamentală, dar și de fragmentarea ideologică a societății.

Campaniile electorale se caracterizează printr-o combinație de discurs populist și tehnocratic, folosind în paralel sloganuri mobilizatoare și promisiuni raționale. Retorica este adesea centrată pe imaginea personală a candidatului, iar strategiile discursului includ autoprezentarea pozitivă și alterprezentarea negativă a adversarilor [12]. Discursul electoral moldovenesc este profund afectat de mediatizare și digitalizare. Se recurge tot mai mult la formate scurte, sloganuri, imagini și soundbite-uri, ceea ce favorizează emoționalitatea în detrimentul conținutului rațional. De asemenea, există o tendință puternică spre personalizarea discursului, în care partidul se confundă cu liderul. Dimensiunea etică este adesea sacrificată pentru eficiență comunicativă, ceea ce duce la răspândirea manipulării și a dezinformării. Deși discursul poate aduce voturi, el nu garantează în mod necesar o guvernare eficientă sau coerentă.

În țările din Europa de Est, discursul opoziției reflectă o serie de trăsături comune, dar și diferențe semnificative. În general, opoziția politică acționează într-un cadru democratic fragil, unde instituțiile sunt slabe, iar polarizarea este ridicată. Retorica este adesea radicalizată și populistă, apelând la teme identitare, anti-corupție și justițiarmoralizante [13].

O particularitate comună este utilizarea discursului opoziției ca formă de protest simbolic împotriva dominației elitelor sau a regimurilor percepute ca autoritare. Accesul inegal la spațiul public este o problemă recurentă, ceea ce favorizează forme alternative de exprimare: social media, proteste, satire și meme-uri politice.

În plan discursiv, opoziția est-europeană apelează la strategii emoționale, construcția unei identități de victimă, referințe istorice sau simbolice care să mobilizeze electoratul. Dar această retorică poate duce și la fragmentare și lipsă de coerență ideologică, mai ales când opoziția este formată din alianțe eterogene. Astfel, discursul opoziției în spațiul est-european este influențat de moștenirea autoritară, de competiția geopolitică și de presiunile modernizării democratice, reflectând tensiunile dintre tradiție și inovație, între naționalism și integrare europeană.

Studiul discursului politic relevă o serie de constante teoretice care permit formularea unui cadru conceptual coerent pentru analiza sa. Discursul politic nu poate fi înțeles doar ca un produs lingvistic, ci ca o practică socială instituționalizată, orientată ideologic și încărcată de performativitate. El este simultan expresie și instrument al puterii, un mecanism de comunicare, dar și de modelare a realității politice.

Funcția constitutivă a discursului politic nu doar reflectă realitatea politică, ci o creează și o întreține. Limbajul politic stabilește ce este legitim și ce nu, cine aparține comunității politice și cine este exclus, care sunt prioritățile naționale și cine sunt inamicii. Fiecare termen utilizat – „națiune”, „reformă”, „corupție”, „libertate” – poartă o încărcătură simbolică și ideologică, care modelează percepția cetățenilor. Din acest punct de vedere, discursul politic are o putere performativă majoră: ceea ce este rostit devine, în mod simbolic și uneori concret, realitate.

De asemenea, trebuie subliniată relația structurală dintre discurs și putere. Așa cum argumentează Foucault, puterea nu se exercită doar prin constrângere, ci și prin limbaj, prin normele de exprimare și interpretare. Discursul politic delimitează ce este considerat rațional, acceptabil, moral sau „de bun simț" într-o anumită epocă. El definește normele discursului legitim și, în același timp, cenzurează discursurile alternative sau marginale. Puterea se exercită deci prin hegemonia simbolică asupra limbajului [6].

Pe această bază, Pereverzev și Kozhemiakin propun un model multiparametric de analiză a discursului politic, care integrează șapte dimensiuni interdependente: teleologică (scopurile discursului), ontologică (viziunea despre realitate), gnoseologică (mecanismele de cunoaștere), lingvistică (forme și structuri ale limbajului), textuală (tipuri de discurs), contextuală (raportul cu mass-media și mediul de producție discursivă) și comunicațională (interacțiunea dintre emițător și receptor) [14].

Această schemă teoretică permite depășirea analizelor unilaterale, strict lingvistice sau strict ideologice, și favorizează o abordare interdisciplinară care ține cont de complexitatea realității politice. Astfel, un discurs electoral poate fi analizat nu doar prin prisma retoricii utilizate, ci și în funcție de actorii implicați, de mediul digital de diseminare, de reacțiile publicului și de funcția socială pe care o îndeplinește.

Analiza discursurilor contemporane demonstrează că dimensiunea emoțională a devenit esențială în persuasiunea politică. Politicienii nu mai comunică doar date, idei sau soluții, ci și emoții: frică, speranță, indignare, entuziasm. Această orientare emoțională a discursului este facilitată de mediatizarea excesivă și de funcționarea logicii rețelelor sociale, care favorizează conținuturile cu impact emoțional ridicat. Ca urmare, cadrele conceptuale trebuie să includă și analiza afectivă a discursului, în paralel cu cea semantică sau argumentativă.

De asemenea, discursul politic este strâns legat de construcția identității colective. El nu se adresează doar unui public generic, ci vizează grupuri sociale bine delimitate, cu valori, aspirații și temeri specifice. Prin discurs, se creează „noi" și „ei", prieteni și dușmani, incluși și excluși. Astfel, analiza discursului trebuie să identifice mecanismele de includere și excludere, strategiile de identificare și diferențiere, simbolurile mobilizatoare și clișeele retorice.

În ceea ce privește metodologia, analiza critică a discursului (Critical Discourse Analysis – CDA) propusă de Fairclough rămâne un cadru de referință solid. Aceasta presupune examinarea modului în care limbajul contribuie la menținerea sau contestarea relațiilor de putere în societate. În acest sens, analiza discursului politic devine un instrument de demascare a hegemoniei simbolice, de detectare a manipulării și de promovare a unei conștiințe civice critice [7].

Analiza discursului trebuie însă completată cu metode cantitative (de exemplu, analiza frecvenței unor termeni, tematici sau metafore), cu metode retorice (identificarea strategiilor persuasive, a structurilor argumentative) și cu abordări cognitive (studierea schemelor mentale și a metaforelor conceptuale recurente în reprezentarea realității politice). Această abordare integrativă poate fi aplicată atât discursului oficial (discursuri parlamentare, declarații de presă), cât și discursului informal (rețele sociale, interviuri, manifestații).

Nu în ultimul rând, trebuie remarcat rolul contextului în interpretarea discursului politic. Același discurs poate avea semnificații și efecte diferite în funcție de momentul în care este rostit, de statutul actorului politic, de așteptările publicului sau de mediatizarea sa. De aceea, cadrul conceptual de analiză trebuie să includă și dimensiunea pragmatică – adică relația dintre discurs, context și intenție.

Discursul politic este un domeniu de studiu fundamental pentru înțelegerea dinamicii puterii, a mecanismelor de influențare și a structurii simbolice a societăților contemporane. El trebuie analizat ca un act de comunicare complex, care exprimă, dar și construiește realitatea politică. Cadrul conceptual adecvat trebuie să fie interdisciplinar, flexibil și sensibil la context, integrând dimensiuni lingvistice, ideologice, emoționale și instituționale. Numai printr-o astfel de abordare putem înțelege cu adevărat cum funcționează puterea prin cuvânt.

Analiza discursului opoziției în campania electorală implică o abordare metodologică complexă, fundamentată pe interdisciplinaritate și triangulația surselor. În cadrul acestei cercetări, metodologia s-a construit în jurul unei combinații de metode calitative – în special analiza critică a discursului (CDA), analiza narativă și analiza retorică – și metode de analiză contextuală și discursiv-pragmatică.

Selecția surselor a inclus: discursuri parlamentare ale liderilor și deputaților opoziției; comunicate de presă, interviuri, mesaje video publice și poziții oficiale în timpul campaniei electorale; conținut digital difuzat de către opoziție pe platformele Facebook, Telegram, YouTube și site-uri oficiale; programe electorale, manifeste și materiale de campanie; comentarii publice și interacțiuni relevante între liderii opoziției și cetățeni în spațiul online.

Instrumentele analitice au fost adaptate la caracterul multimodal al discursului: atât cel oral-scris din spațiul instituțional (ex. în Parlament sau în conferințele de presă), cât și cel vizual-digital din spațiul social media. Analiza critică a discursului, în sensul propus de Fairclough, a oferit un cadru teoretic solid pentru identificarea funcțiilor ideologice ale limbajului, precum și pentru înțelegerea modului în care discursul reproduce și contestă raporturi de putere [7].

De asemenea, am integrat modelul multiparametric propus de Pereverzev și Kozhemiakin, care permite investigarea simultană a dimensiunii lingvistice, teleologice, gnoseologice, comunicaționale și contextuale a discursului [14]. Această abordare este esențială pentru a înțelege nu doar „ce” spune opoziția, ci și „de ce”, „cum”, „pentru cine” și „cu ce efecte”.

O componentă importantă a metodologiei a fost analiza narativă, care a urmărit identificarea cadrelor simbolice recurente, a tiparelor de povestire politică (storytelling) și a proceselor de construire a realității politice prin limbaj. Narativele dominante (ex. salvarea națiunii, lupta împotriva corupției, renașterea morală) au fost analizate atât din perspectiva conținutului semantic, cât și din punctul de vedere al funcției lor în contextul electoral.

Nu în ultimul rând, cercetarea a luat în considerare tipologia discursurilor: de la discursul formal-instituțional (de exemplu, intervențiile în Parlament), la cel neinstituțional (exprimat prin proteste, postări în social media sau declarații în spațiul public), precum

și discursul electoral propriu-zis (programe, spoturi, sloganuri). Această distincție a permis o contextualizare mai precisă a retoricii și strategiilor adoptate de opoziție.

Astfel, metodologia utilizată a urmărit să surprindă complexitatea discursului opoziției în campanie, atât în plan ideologic și retoric, cât și în plan contextual și instituțional. Prin utilizarea unui cadru analitic interactiv și flexibil, cercetarea a putut evidenția dinamica, funcțiile și impactul simbolic al comunicării politice din partea opoziției.

Una dintre particularitățile electoralei 2025 constă în faptul că PAS practic va fi asediat cu critici dure din partea concurenților electorali. În opinia noastră, PAS va fi supus unei critici dure, uneori întemeiată, nu doar din partea opoziției politice pro-Kremlin. PAS va fi criticat și din partea partidelor proeuropene, semnatare ale Pactului pentru Europa, care vor scoate în evidență problemele legate de starea economiei țării, despre lenta desfășurare a reformei justiției, gestionarea crizelor cu care s-a confruntat guvernarea.

Pe parcursul primului semestru al anului 2025 au fost făcute publice datele mai multor sondaje ale diferitelor case de sondaje. Comun pentru toate sondajele este faptul că vor accede în viitorul Parlament următoarele partide / blocuri politice - PAS, PSRM, Blocul Alternativa, Partidul Nostru și posibil un partid sau bloc afiliat lui Ilan Șor. În același timp datele sondajelor diferă, alteori semnificativ, pentru unii sau alți concurenți electorali. Conform datelor sondajului realizat de Intellect Group în perioada 13-21 februarie 2025 peste 50% din cetățeni consideră că Republica Moldova trece printr-o perioadă de neliniște. La o astfel de situație s-a ajuns în viziunea realizatorilor sondajului din cauza problemelor de ordin economic, instabilitate geopolitică și tensiuni crescânde dintre putere și opoziție.[15]

Atât datele statistice, sondajele cât și experții arată că economia Moldovei este mai aproape de stagnare decât de o stabilitate sustenabilă. Alexandru Slusari consideră că modelul economic actual riscă să ducă Moldova spre colaps.[16]

Studiul discursului politic al opoziției ne arată că din partea concurenților electorali nu prea vedem programe, idei concrete privind redresarea economiei țării, ridicarea nivelului de trai al populației, ci niște promisiuni că dacă o tabără politică sau alta va câștiga alegerile, atunci totul se va schimba radical. Proeuropenii și în mod special Partidul PAS sugerează alegătorilor că numai când ei se vor afla la guvernare vor fi susținuți de partenerii externi, iar partidele de opoziție pro-Kremlin pe fundalul stigmatului - ai noștri (prieteni) - ai lor (dușmani), pedalează pe conceptul suveranismului, nici pe departe similar celui european, ci cu o nuanțare a moldovenismului. În același timp opoziția politică ignoră efortul guvernării din ultimii ani pentru ameliorarea nivelului de trai al unor categorii de cetățeni (copii, pensionari etc), conform datelor oficiale.

Opoziția politică pro-Kremlin practic trece cu vederea importanța statutului de candidat la aderarea la UE a Republicii Moldova, accentul fiind pus pe aderarea la UE va duce la pierderea suveranității Republicii Moldova în opinia lor. Statutul de candidat la aderarea Republicii Moldova consemnează faptul că țara va avea un mai mare sprijin financiar în redresarea economiei și totodată un viitor sustenabil. Discursul politic al actualei opoziții politice pro-Kremlin se manifestă nu atât prin promovarea propriilor realizări și strategii pentru dezvoltarea durabilă a țării cât pe denigrarea concurenților

politici mai cu seamă critica și dezinformarea cu privire la activitatea actualei guvernări. Miza discursului politic al opoziției politice este de a influența direct electoratul în vederea obținerii susținerii lui pentru a prelua guvernarea în urma scrutinului electoral. În perioada preelectorală dar și în timpul campaniei electorale opoziția va utiliza formula că PAS nu a realizat practic nimic în cei 4 ani de guvernare.

Un subiect foarte sensibil pe care opoziția politică pro-Kremlin îl utilizează tot mai des în discursul său în scopul de a discredita guvernarea îl constituie factorul religios. Astfel o poziția sus numită aduce acuzații neîntemeiate guvernării precum că aceasta nu dorește ca în țară să existe Ortodoxia, iar Biserica în Moldova este persecutată. Ultima declarație în acest sens a făcut-o Ilan Șor, liderul Blocului Victorie, bloc format din partide proruse eurosceptice.[17] Anterior acuzații asemănătoare au fost aduse guvernării de către liderul Partidului Viitorul Moldovei, Vasile Tarlev.[18] Se produce impresia că opoziția politică participă la un concurs care are ca obiectiv găsirea celei mai defăimătoare și acide stigmatizări aduse actualei guvernări și impactului activității sale. Astfel, Mark Tcaciuc, unul din liderii Blocului Alternativa, afirmă că realizarea parcursului Integrării Europene reprezintă una represivă.

Vom remarca că în discursul opoziției politice pro-Kremlin tot mai des sunt utilizați diferiți termeni pentru o etichetare / acuzare politică dură a guvernării actuale. Este vorba de astfel de termeni precum fascism și dictatură. În literatura de specialitate sunt evidențiate trăsăturile, de exemplu a ceea ce reprezintă în esență fascismul. Astfel, în eseul său din 1995, Ur-Fascism, Umberto Eco explorează elementele esențiale ale ceea ce el numește „fascism etern" – un set de tendințe ideologice și culturale care pot apărea în diferite epoci istorice și regimuri politice. Eco nu definește fascismul printr-o doctrină unică, ci afirmă că funcționează ca un „sindrom": chiar dacă doar câteva dintre trăsăturile sale sunt prezente, pericolul rămâne real. El identifică 14 caracteristici care, luate împreună sau parțial, pot indica prezența unui curent fascist.

Printre aceste caracteristici se numără cultul tradiției, în care trecutul este considerat sacru și imuabil, și respingerea modernității, în special a valorilor iluministe precum gândirea rațională și critica. Fascismul glorifică acțiunea de dragul acțiunii, preferând impulsul și violența deliberării raționale. În discursul fascist, dezacordul este echivalat cu trădarea, iar dușmanii sunt simultan prezentați ca fiind atât periculoși și puternici, cât și slabi și ridicoli, construind o narațiune contradictorie, dar emoțional eficientă.

Fascismul, argumentează Eco, atrage în special clasa mijlocie frustrată, care se teme de schimbările sociale și instabilitate. El se hrănește din xenofobie și naționalism, inventând adesea conspirații și țapi ispășitori pentru a uni susținătorii în jurul unui inamic imaginar. Violența nu este doar acceptată, ci și glorificată, iar pacifismul este ridiculizat ca semn de slăbiciune. Machismul, cultul armelor și disprețul față de intelectualitate și grupurile marginalizate întăresc caracterul autoritar.

Un alt element definitoriu este populismul selectiv: fascismul pretinde că vorbește în numele unui „popor adevărat" mitic, iar orice voce critică este văzută ca dușman al națiunii. În final, Eco observă utilizarea unui limbaj sărăcit și manipulator – pe care îl numește „limbaj de lemn" sau „Newspeak" – menit să împiedice gândirea critică și să impună conformism ideologic.

Analiza lui Eco nu se limitează la trecut. Avertismentul său este clar: fascismul poate reveni sub forme noi, adaptându-se condițiilor moderne, dar păstrând structura sa fundamentală. Eseul devine astfel un instrument de recunoaștere a semnelor timpurii ale autoritarismului, subliniind că vigilența și gândirea critică sunt esențiale pentru apărarea valorilor democratice.[19]

În articolul său "Fascism, Anyone?", publicat în revista Free Inquiry în primăvara anului 2003, Lawrence Britt a analizat regimurile autoritare ale lui Hitler (Germania), Mussolini (Italia), Franco (Spania), Suharto (Indonezia) și Pinochet (Chile), identificând 14 caracteristici comune care definesc un tipar fascist. Scopul său nu a fost elaborarea unei teorii științifice riguroase, ci conturarea unui cadru practic pentru recunoașterea tendințelor autoritare.

Cele 14 trăsături sunt următoarele: naționalismul puternic, exprimat prin simboluri și ritualuri patriotice excesive; disprețul față de drepturile omului, justificat prin nevoi de securitate sau stabilitate; identificarea de dușmani sau țapi ispășitori interni, cum ar fi minoritățile etnice, religioase sau politice; militarismul, cu o glorificare constantă a armatei și cheltuieli ridicate pentru apărare; sexismul, promovat prin norme stricte de gen și respingerea drepturilor femeilor sau ale comunității LGBTQ+; controlul presei, direct sau indirect, pentru a manipula opinia publică; obsesia pentru securitatea națională, folosită pentru a justifica supravegherea și restrângerea libertăților.

Totodată, religia este folosită ca instrument politic, fiind strâns legată de ideologia regimului; marile corporații sunt protejate, iar interesele economice ale elitelor sunt apărate de stat; sindicatele sunt reprimate, iar drepturile muncitorilor sunt limitate; intelectualii și artiștii sunt discreditați sau cenzurați; se promovează frica de criminalitate și se aplică pedepse dure, deseori în mod selectiv; corupția și clientelismul sunt omniprezente; alegerile sunt manipulate, fie prin fraudă directă, fie prin intimidare sau lipsă de alternative reale.

Analiza lui Britt nu este una academică în sens strict – el nu este istoric sau politolog – dar lista sa a devenit populară datorită clarității și utilității practice. Ea este adesea folosită ca un avertisment civic și politic, mai ales în contexte în care democrația este amenințată de regimuri autoritare. Cu toate acestea, cercetătorii subliniază că aceste trăsături sunt destul de generale și pot apărea și în alte forme de autoritarism, nu doar în fascismul istoric. De aceea, pentru analize academice riguroase, este recomandată completarea cu alte teorii, precum modelul fascismului etern al lui Umberto Eco sau cel al lui Roger Griffin, centrat pe naționalismul revoluționar și mitul renașterii.[20]

Realitatea politică din Republica Moldova, care reiese din valorile democratice stipulate în Constituția țării, este permanent eronat prezentată în discursurile politice ale opoziției politice pro-Kremlin. Acuzând guvernarea de represiune politică, dictatură și fascism, opoziția politică ignoră totalmente faptul că partidele politice pot și activează liber prin votul liber exprimat de către alegători, își au reprezentanții săi în Parlament, au posibilitatea să organizeze proteste etc. De altfel, la manifestațiile recente din orașele din SUA, participanții au venit cu acuzații la adresa administrației Trump privind instaurarea dictaturii, promovarea fascismului etc. Agenda opoziției politice pro-Kremlin, mai cu seamă în ceea ce privește impunerea vizibilității sale în spațiul politic prin or-

ganizarea diferitor mitinguri şi marşuri este în mare măsură stabilită de zeci de ani încoace. Avem în vedere marcarea în primul rând a evenimentelor ce ţin de istoria uniunii sovietice, de exemplu 22 iunie (începutul marelui război pentru apărarea patriei), 24 august (ziua eliberării Chişinăului în cel de-al Doilea Război Mondial), 9 mai (ziua victoriei uniunii sovietice) etc. În acelaşi timp vom constata că numărul protestelor organizate de opoziţia politică pro-Kremlin este în permanentă creştere mai cu seamă după ce guvernării actuale i-a reuşit prin intermediul referendumului constituţional să traseze clar vectorul dezvoltării Republicii Moldova prin aderarea la Uniunea Europeană, fapt ce contravine politicii Rusiei de a readuce ţara în sfera influenţei sale. În acest scop vedem cum şi prin ce mijloace se încearcă destabilizarea situaţiei, de exemplu în UTA Găgăuzia.

Vorbind despre discursul opoziţiei politice pro-Kremlin vom constata că se lasă impresia unei divizări a discursului politic al liderilor partidelor de opoziţie în ceea ce priveşte critica guvernării actuale. Astfel, Irina Vlah, liderul Partidului Inima Moldovei în mare parte îşi îndreaptă critica sa personală împotriva Maiei Sandu. Totodată, Irina Vlah în ultima perioadă se manifestă prin diferite adresări scrise în adresa ambasadorilor Uniunii Europene şi a altor organizaţii internaţionale. Irina Vlah într-un anumit fel se pronunţă pentru Integrarea Europeană a ţării cu condiţia că această integrare să nu dăuneze prieteniei cu Rusia. Vom menţiona că Irina Vlah în parcursul său politic anterior pleda pentru Uniunea Economică Euroasiatică şi utiliza permanent slogane proruse în discursurile sale. Discursul politic al Irinei Vlah conţine cel puţin două teme principale: critica guvernării actuale şi în mod special activitatea Maiei Sandu; statutul neutralităţii Republicii Moldova. În acest context, Vlah consideră necesar organizarea unui referendum pentru asigurarea neutralităţii ţării noastre. Astfel, vom menţiona că conţinutul discursului politic al Irinei Vlah privind neutralitatea statului Republica Moldova are tangenţe profunde cu poziţia Rusiei care solicită în mod expres ca occidentul să garanteze în scris neadmiterea Moldovei în NATO. Totodată, pentru Irina Vlah este caracteristică expunerea poziţiei sale în scrieri epistolare către diferite instituţii internaţionale. Vom menţiona că la mod general pentru opoziţia politică pro-Kremlin adresările către ambasadele şi organizaţiile internaţionale devin o normă uzuală. Recent Blocul Victorie a adresat către ONU o scrisoare prin care ţine să informeze despre situaţia social politică din Republica Moldova care, în viziunea sa, este critică, iar opoziţia politică este persecutată.[21]

În ultimul timp tot mai des unii politicieni din Republica Moldova preiau din discursurile omologilor europeni diferiţi termeni, oferindu-le un sens care la prima vedere se asociază cu opiniile lor privind viitorul statului Republica Moldova. Un astfel de termen care a devenit unul foarte activ vocalizat, de exemplu, de către liderul socialiştilor Igor Dodon este termenul de suveranism. Vom menţiona că în hermeneutica lui Igor Dodon, termenul poartă amprenta unei negări profunde ideologice: nicio Uniune Europeană, nici o unire cu România, iar cel mai bine ar fi o orientare spre Uniunea Economică Euroasiatică, toate acestea având ca scop explorarea ideii de pierdere de către ţara noastră a suveranităţii. Pentru liderul socialiştilor Igor Dodon, în opinia noastră, prevalează simplismul estetico-politic al termenului de suveranism ignorând faptul unei apropieri

de conținut de retorica naționalistă. În opinia noastră alegerile parlamentare din 2021 au fost în mare măsură pro PAS cu vizibilă proiectare proeuropeană și deci pro PAS. Despre alegerile din toamna lui 2025 nu putem afirma cu tărie că ele vor putea fi definite din oficiu pro PAS. În același timp, indiscutabilul parcurs proeuropean al țării a căpătat deja repere constituționale. Această constatare nu reduce riscurile care pot surveni din partea antieuropenilor, reprezentați în primul rând de partidele afiliate lui Ilan Șor și nu în ultimul rând de socialiștii lui Igor Dodon, care dorește să își modernizeze partidul prin îmbrățișarea ideilor curentului suveranist. Vom menționa că există o mare deosebire dintre înțelegerea suveranismului pe care l-au propagat în alegerile prezidențiale din România Călin Georgescu și George Simion, sau suveraniștii din unele țări din Uniunea Europeană și ce înțelege liderul socialiștilor Igor Dodon prin suveranism. Totodată în opinia noastră utilizarea de către Igor Dodon a termenului de suveranism seamănă mai mult cu un semnal politic pentru Kremlin privind orientarea geopolitică a socialiștilor.

Noua parvenită în politica autohtonă, Victoria Furtună, lidera Partidului Moldova Mare, în discursurile de ultimă oră promovează necesitatea de revenire la vechile hotare, care anterior aparțineau Moldovei istorice, iar astăzi sunt parte a Ucrainei. Socialiștii conduși de liderul lor Igor Dodon, continuă să îmbrățișeze ideea necesității orientării Republicii Moldova către Rusia și Uniunea Economică Euroasiatică utilizând în ultima vreme în discursul său conceptul de suveranism, interpretându-l cu o nuanțare de neatașare vectorului integraționist european. Vom aminti aici că în anul 2017 în cadrul unei vizite ale sale, Igor Dodon a primit în dar de la președintele Rusiei Vladimir Putin, o hartă a Moldovei datând de în secolul al XVII-lea. Igor Dodon comentând cadoul primit de la Putin, a menționat că era mai bine ca hotarele Moldovei să nu fie pe râul Prut, ci pe întreg teritoriul Moldovei istorice.

În ceea ce privește discursul lui Ion Ceban, liderul Partidului Mișcarea Alternativă Națională, partid care face parte actualmente din Blocul Alternativa, vom menționa că el este mai complex, mai puțin opoziționist față de necesitatea aderării țării la Uniunea Europeană. Vom încheia succinta trecere în revistă a discursurilor liderilor de partide opoziționiste cu cel al lui Renato Usatîi, liderul Partidului Nostru. Discursul lui Renato Usatîi este preponderent populist și judecând după rezultatul obținut la prezidențialele din 2024 (locul trei cu 13,79% din votul alegătorilor) dar și la cele locale, probabil va accede în viitorul Parlament. Din discursurile sale publice reiese că în cazul trecerii pragului electoral Partidul Nostru nu va face alianță cu niciun partid.

Dacă duminica viitoare s-ar organiza alegeri parlamentare, 28,9% din respondenții unui sondaj ar vota pentru Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS), 13,6% – pentru Partidul Socialiștilor din Republica Moldova (PSRM), 7,7% – pentru Blocul „Alternativa" și 6,1% – pentru „Partidul Nostru". Datele se regăsesc într-un sondaj prezentat de Intellect Group.[22]

În cazul unor alegeri parlamentare, 27,5% din cetățenii moldoveni ar vota pentru actualul partid de la guvernare, PAS, 11,6 % și-ar da votul pentru PSRM și 12,2% ar alege Blocul Victorie. Totodată, 6,5% ar vota pentru Blocul Alternativa și 3,8% – cu Partidul Nostru. Prin urmare, aceste partide ar putea accede în Parlament, indică rezultatele Barometrului iData din mai 2025, prezentat la o conferință de presă la IPN.[23]

Cu referire la alegerile parlamentare din 2025, un grup de experți a participat la un sondaj al Laboratorului Politologie Cognitivă al CCPRI al ICJPS al USM, în care au menționat că partidele care vor accede în următorul Parlament vor fi următoarele: 19% dintre experți s-au pronunțat pentru Blocul Politic „Blocul Comuniștilor și Socialiștilor", 3% Blocul Politic „Alternativa", 1% Partidul Politic Partidul Social Democrat European, 10% Partidul Liberal, 1% Partidul Politic Partidul Verde Ecologist, 1% Partidul politic „Partidul Nostru", 21% Partidul Politic „Partidul Acțiune și Solidaritate", 17% Partidul politic Partidul Democrat Modern din Moldova, 13% Partidul Politic Partidul Republican „INIMA MOLDOVEI".[24]

Șase partide și blocuri ar putea intra în următorul Parlament conform rezultatelor sondajului „Barometrul socio-politic - iunie 2025", publicat de IMAS. Conform studiului, dacă alegerile parlamentare vor avea loc duminica viitoare, voturile ar putea fi distribuite astfel: 23,8% dintre respondenți ar vota pentru Partidul Acțiune și Solidaritate (PAS), 13,1% pentru Partidul Socialiștilor, 8,8% pentru Blocul Alternativa, 8% pentru Blocul Victorie și 7,1% pentru Partidul Nostru. Celelalte partide nu depășesc pragul de 5% (următoarele în lista de preferințe sunt „Inima Moldovei" cu 4,4% și este pe cale să treacă, iar Partidul Comunist cu 2,8%).[25]

Mijloacele rusești de propagandă menționează că PAS se confruntă cu o criză nemaiîntâlnită de încredere. Astfel, datele sondajelor interne arată că ratingul PAS în perioada actuală constituie 18,5% cu trimitere la opinia analiștilor. PAS riscă să piardă orice posibilitate de a rămâne la putere după alegerile din toamna lui 2025. În mare parte această situație s-a creat după ce Trump a devenit Președintele SUA, iar noua administrație ocupă o poziție neutră în raport cu Chișinăul. Tot aici se remarcă un scepticism și din partea Uniunii Europene față de Republica Moldova, iar această răceală exterioară internațională conduce la faptul că problemele interne devin critice. În contextul situației nou create se consideră că opoziția politică începe să joace un rol mai activ având în vedere formarea unor coaliții unice care deja este denumită de către popor blocul suveraniștilor. Printre partidele de opoziție cu tentă suveranistă sunt în primul rând Partidul Viitorul Moldovei, Partidul Moldova Mare, Blocul Alternativa și desigur veteranii scenei politice moldovenești Partidul Comunist și Partidul Socialiștilor. Pronosticul privind alegerile parlamentare din toamna lui 2025 pentru opoziția politică sunt foarte optimiste. Opoziția ar acumula 70% din numărul votanților iar PAS nu mai mult de 30%. În același timp situația privind posibila coaliție a forțelor opoziționiste conform unor lideri de partide în mare măsură nu coincide cu aceste date. Astfel, Ion Chicu, liderul Partidului Dezvoltării și Consolidării Moldovei și unul dintre fondatorii Blocului Alternativa afirmă că acest bloc va promova doar agenda sa politică la alegerile parlamentare din toamna anului 2025.[26]

Conform datelor recentului sondaj realizat de compania iData, în viitorul Parlament vor accede două partide (PAS, PSRM) și două blocuri electorale (Blocul Alternativa, Blocul Victorie), pentru PAS ar vota 26,8% dintre respondenți, iar pentru PSRM 10,9%. Aceste formațiuni politice sunt urmate de Blocul Victorie cu 10,3% și Blocul Alternativa cu 6,9% din cei care vor participa la votare. Totodată, vom menționa și rata înaltă a celor indecișii sau care nu au oferit vreun răspuns - 34%. În sondaj lipsesc datele privind

alegătorii din diaspora și din stânga Nistrului. Viitorul Parlament, precum arată datele sondajului, va avea următoarea componență: PAS cu 49 de mandate, PSRM cu 20 de mandate, Blocul Victorie cu 19 mandate, Blocul Alternativa cu 13 mandate.[27] Vom menționa că această structură se va modifica în opinia noastră în cazul unor probleme cu caracter juridic ce va duce la neparticiparea la alegeri a Blocului Victorie. În acest caz concurența electorală în opinia noastră va fi marcată de lupta dintre Partidul Nostru și Partidul Moldova Mare. La mod general electorala 2025 va fi similară unei competiții fotbalistice. Doi concurenți, în cazul nostru PAS și PSRM au obținut clasificarea pentru a evolua în liga superioară - în Parlament, iar pentru încă două locuri vor concura Partidul Nostru, Partidul Moldova Mare și/ sau blocul electoral susținut de Kremlin prin filiera sa propagată de către Ilan Șor, liderul Blocului Victorie. Nu excludem că în alegerile parlamentare se vor implica și alți actori politici precum Vladimir Plahotniuc, care mai deține o oarecare influență asupra unor formațiuni politice. Va fi interesantă și imprevizibilă participarea la alegeri a unei foste susținătoare aprige a PAS și a Maiei Sandu din partea diasporei moldovene din SUA și anume Elena Drăgălin. În acest context rămâne necunoscut numărul alegătorilor care într-un fel sau altul au rămas dezamăgiți de activitatea PAS. Rămânând la capitolul susținătorilor cursului de proaderare la Uniunea Europeană ne punem întrebarea firească - Cum rămâne cu Pactul pentru Europa care a fost adoptat de 14 partide în luna mai 2024?

Igor Dodon este foarte optimist în ceea ce privește rezultatele alegerilor parlamentare ordinare din 2025 și cine va decide formarea noului Guvern. Această concluzie reiese din contextul declarațiilor sale în cadrul întrevederii de la Sankt Petersburg cu ministrul dezvoltării economice al Federației Ruse, Maxim Reșetnicov. Astfel, Igor Dodon consideră că în viitorul apropiat, chiar în această toamnă, după formarea unui nou guvern în Republica Moldova trebuie să începem de urgență restabilirea dialogului constructiv cu Federația Rusă la toate nivelurile: interministerial, interinstituțional și interguvernamental.[28]

În acest context vom menționa că autorii au aplicat un chestionar online pentru estimarea situației privind eficiența guvernării, Parlamentului, liderilor politici, prezența la vot și eventualele proteste electorale în Republica Moldova în contextul Integrării Europene, alegerilor parlamentare ordinare din toamna anului 2025, precum și reflectarea imaginii partidelor politice. Reieșind din raportul de forțe dintre partide / blocuri cu drept de a participa la alegerile parlamentare ordinare din toamna lui 2025, având deja rezultatele multiplelor sondaje cu privire la accederea în Parlament a unora dintre aceste partide / blocuri putem pronostica unele scenarii care sunt mai mult sau mai puțin posibile. În opinia noastră putem spune că pentru PAS în condițiile actuale va fi un rezultat bun dacă va fi votat de circa 40% din numărul alegătorilor, rezultat ce va fi obținut datorită votanților din diaspora. Nu excludem în acest caz și posibilul sprijin, care poate veni din partea unor partide de dreapta, precum Partidul Platforma Demnitate și Adevăr, Partidul Schimbării și Partidul Liga Orașelor și Comunelor. Partidele de stânga orientate spre Rusia și Uniunea Europeană, care probabil vor constitui un megabloc în care se vor regăsi Partidul Comuniștilor, Partidul Socialiștilor, Partidul Viitorul Moldovei și Partidul Republican Inima Moldovei, va acumula aproximativ același număr de voturi ca și PAS.

În viitorul Parlament va avea reprezentanții săi Blocul Alternativa care întrunește partide cu diferite viziuni cu privire la viitorul Republicii Moldova. Blocul Alternativa este constituit din următoarele partide: Partidul Mișcarea Alternativă Națională, Partidul Dezvoltării și Consolidării Moldovei și Partidul Acțiunii Comune - Congresul Civic. Totodată, acestui bloc s-a alăturat și Alexandru Stoianoglo cu echipa sa. Alexandru Stoianoglo a candidat la funcția de șef de stat în scrutinul din 20 octombrie 2024. Nu este exclus că în viitorul Parlament va accede și Partidul Nostru. Atât Blocul Alternativa cât și Partidul Nostru vor avea susținători mai aproape de centru-stânga. Acestor două formațiuni politice li se rezervă un rol de centriști care pot înclina balanța dintre forțe de dreapta și de stânga. Într-un fel de ambuscadă politică se află la moment partidele politice afiliate lui Ilan Șor, care în opinia noastră va îndemna susținătorii săi cărui partid sau bloc să-și dea voturile lor. Reieșind din cele expuse cu privire la raportul de forțe în viitorul Parlament, putem concluziona că pot apărea diferite coaliții ce vor opta pentru menținerea cursului de aderare la Uniunea Europeană, sau mai puțin probabil, vor promova o apropiere esențială de Rusia. În cadrul sondajului nostru am rugat experții să se pronunțe la capitolul formării posibilelor coaliții în viitorul Parlament. Astfel, 2% dintre experți au răspuns că nu vor fi formate coaliții, 2% au menționat formarea coaliției dintre Blocul Politic Alternativa și PAS, 3% pentru PAS și Partidul Nostru, 31% pentru Blocul Politic Alternativa și PSRM, 26% pentru PSDE și Partidul Politic Partidul Republican „INIMA MOLDOVEI", 18% pentru Blocul politic Împreună și PAS și 18% pentru Blocul Politic Alternativa, Blocul Comuniștilor și Socialiștilor și Partidul Nostru.[24]

Interesantă în această în această privință este scăparea marca Sigmund Freud admisă de către Alexandru Bujorean, unul din liderii Blocului Împreună, care în cadrul unei conferințe din 11 iunie 2025 a declarat următoarele: „Iată de ce Blocul Împreună, fiind parte a viitoarei guvernări de coaliție...". Această afirmație ne duce la concluzia că se pregătește accederea Blocului Împreună în viitorul Parlament.

Pe marginea subiectului viitoarea componență a noului Parlament se expun și unii analiști politici. În opinia lui Dumitru Ciubașenco, PAS va obține de la 45 până la 55 mandate de deputat.[29] În același timp cunoscutul politolog Victor Juc consideră că PAS va obține 30% din votanți, PSRM circa 15-20%, iar blocul alternativa 10% și Renato Usatîi va obține un rezultat satisfăcător.[30]

Rămâne de văzut dacă se va realiza o supoziție vis-a-vis de alegerile parlamentare din toamna anului 2025, menționează analistul politic Valerii Ostalep, care declară într-un interviu că la aceste alegeri vor participa niște persoane care vor fi o mare surpriză în primul rând pentru guvernare.[31]

În opinia noastră s-a produs într-o măsură oarecare erodarea încrederii electoratului în PAS, de aici apărând noi riscuri și anume riscul major să obțină un număr insuficient de a avea majoritatea mandatelor în viitorul Parlament. În acest context apare pe agenda politică întrebarea cu cine va putea face o alianță pentru a atinge majoritatea. Vom avea iarăși o alianță cu socialiștii precum a fost cea de la alegerile din 2019, sau vor trece pragul electoral cei ce se declară proeuropeni, de exemplu, Blocul Împreună, varianta care poate fi viabilă, fie Blocul Alternativa dat fiind faptul că unele entități ale acestui bloc nu sunt cel puțin la nivel declarativ antieuropeni. Totodată, trebuie luat în calcul și

posibila accedere în noul Parlament a Partidului Nostru condus de Renato Usatîi care va fi în opinia noastră, invitat să facă parte dintr-o alianță cu proeuropenii sau cu antieuropenii. Până în prezent Renato Usatîi ocupă o poziție critică nu numai față de PAS, ci și față de Partidul Socialiștilor. Vom menționa că divergențele care pot apărea pe marginea formării noului Guvern ar putea duce la alegeri parlamentare anticipate. Campania electorală, actorii politici vor încerca să-și mărească bazinele electorale datorită alegătorilor indecișI. În aceste condiții va crește importanța argumentelor aduse în cadrul discursurilor politice susținute atât de către guvernare cât și de opoziția politică. Republica Moldova se află la un moment de răscruce, iar alegerile parlamentare din toamna lui 2025 vor reprezenta o testare existențială pentru întreaga societate.

Reieșind din afirmațiile unor lideri ai opoziției politice pro-Kremlin (Vasile Tarlev, Irina Vlah, Igor Dodon) care propun formarea unui bloc electoral comun, putem constata că în acest bloc se vor uni cei ce se autointitulează suveraniști, descendenți direct ai stataliștilor și moldoveniștilor care s-au remarcat până nu demult în spațiul politic autohton. Vom menționa că până la ziua de astăzi nu este clară situația privind aderarea/ neaderarea la blocuri a Partidului Moldova Mare care în opinia noastră la un moment dat poate atrage după sine adepții blocului Victorie, care la rândul său poate avea unele probleme de ordin juridic ce nu îi va da posibilitatea de participare la alegerile parlamentare din 2025. Vom menționa că recent patru partide opoziționiste - Partidul Comuniștilor din Republica Moldova Partidul Socialiștilor din Republica Moldova Partidul Viitorul Moldovei și Partidul Republican Inima Moldovei și-au exprimat intenția de a se uni într-un bloc pentru participarea în comun la alegerile parlamentare ordinare din toamna anului 2025.

Opoziția politică își va concentra activitățile organizaționale în perioada electorală în spațiul țărilor Uniunii Europene pentru a contracara în opinia sa posibilele fraudări ale rezultatelor scrutinului parlamentar. Astfel, Igor Dodon, liderul Partidului Socialiștilor a declarat că PSRM va delega câte doi reprezentanți pentru fiecare secție de votare inclusiv în străinătate.[32]

Opoziția politică va promova în discursul său politic electoral teme care deja au început a fi testate în cadrul diferitelor întruniri pe teren cu populația țării în timpul multiplelor marșuri și proteste. În primul rând vor fi vehiculate teme precum nivelul de trai al populației (sărăcia, starea economiei țării, rata ridicată a inflației, migrația masivă a populației în special a tineretului) teme care trebuie să demonstreze incapacitatea actualei guvernări de a rezolva problemele vitale ale țării. Critica pe care o aduce opoziția politică guvernării actuale are ca țintă discreditarea vectorului european pe care îl promovează PAS. În acest context opoziția politică promovează insistent ideea că Integrarea Europeană va duce iminent la pierderea suveranității Republicii Moldova. Tema suveranismului nu este o temă absolut nouă pentru Republica Moldova. În general suveranismul propagat de opoziția politică este foarte apropiat de conceptul moldovenismului sau cel al statalismului. Se creează impresia că opoziția politică ar fi brevetat tema suveranismului dat fiind faptul că s-a arătat deranjată de faptul că guvernarea a organizat de data de 23 iunie 2025 Marșul Suveranității în legătură cu cei 35 de ani de la adoptarea Declarației de Suveranitate.

În opinia noastră guvernarea actuală PAS va avea o campanie electorală foarte dificilă din cauza factorilor interni şi externi. În plan intern datele statistice nu sunt nici pe departe îmbucurătoare. Astfel, Biroul Național de Statistică a constatat că produsul intern brut a scăzut (-1,2%) în comparație cu primul trimestru al anului 2024. Totodată, s-a diminuat numărul populației ocupate cu 9,8% comparativ cu primul trimestru al anului 2024. Scăderi similare sau produs și în alte domenii importante ale economiei, de exemplu cel al exporturilor. Având în vedere crizele care s-au perindat în ultimii ani (pandemia, criza energetică etc) vom menționa că guvernarea a făcut eforturi esențiale pentru a menține o stabilitate economică și a diminua impactul produs de declinul economic asupra păturilor social-vulnerabile prin acordarea diferitor subvenții, majorarea pensiilor și altele.

Desigur susținerea economiei pe linia de plutire, sprijinul populației în depășirea consecințelor crizei energetice s-a realizat cu ajutorul financiar de la partenerii externi. În acest context pare să se lase impresia că guvernarea ar fi fost mai degrabă un punct de distribuție decât un reformator energetic și consecvent al redresării situației economice și sociale din țară. PAS în opinia noastră, va promova în discursul său politic electoral valorile și beneficiile integrării europene și totodată factorii externi care frânează calea Europeană a țării. În afară de războiul care se desfășoară în țara vecină Ucraina, PAS va argumenta în continuare necesitatea anihilării războiului hibrid care este declanșat de Rusia împotriva deciziei majorității populației de a urma cursul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.

PSRM readuce în circuit o activitate ce era caracteristică pentru perioada sovietică când partidul comunist al uniunii sovietice organiza așa anumitele zile ale informației politice pentru populație. Reluând tradiția comunistă Partidul Socialiștilor a desfășurat în zilele de 17-18 mai 2025 ziua de informare politică a cetățenilor în întreaga țară. La diseminarea informației politice au participat atât conducerea partidului cât și activiștii formațiunii inclusiv și „Garda tânără".[33] Vom accentua ca un imbold pentru activizarea opoziției politice pro-Kremlin se datorează în mare măsură succeselor Rusiei în contextul acțiunilor militare. Este foarte semnificativă în opinia noastră o frază care aparține liderului Partidului socialiștilor Igor Dodon, rostită în cadrul unui miting la Comrat în UTA Găgăuzia cu referire la Rusia: „Ai noștri sunt deja în apropiere".[34]

Imaginea NATO ca fiind un rău absolut creată în laboratoarele propagandei ruse este larg diseminată la rândul său de partidele de opoziție prorusești adaptând-o la realitățile politice actuale din Republica Moldova. Astfel, pornind de la falsa identificare a NATO cu Uniunea Europeană, iar Republica Moldova devenită recent candidat pentru aderare la Uniunea Europeană, își va pierde în acest caz, susține opoziția politică, statutul de neutralitate. Acest mit propagandistic acceptat și diseminat practic de toate partidele de opoziție pro-Kremlin prinde ușor la o bună parte a populației în profila faptului că guvernarea actuală de nenumărate ori a declarat că aderarea Republicii Moldova la NATO nu se află pe agenda zilei pentru țara noastră.

În concluzie, mesajul opoziției politice este persuasiv în măsura în care reușește să articuleze un diagnostic credibil, să ofere o alternativă clară și să activeze emoțiile colective într-o manieră coerentă. Evaluarea eficienței sale trebuie realizată în context,

ținând cont de structura electoratului, canalele de comunicare folosite și capacitatea opoziției de a se adapta la dinamica socială și politică.

BIBLIOGRAFIE

1. Додон: в Молдавии могут пройти досрочные президентские выборы. Disponibil: https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/23268739 [adresat 28.02.2025]
2. Общественный деятель Гагаузии: парламентские выборы в Молдавии пройдут досрочно. Disponibil: https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/22407131 [adresat 15.11.2024]
3. Lică Ș. Cum a reușit Călin Georgescu să manipuleze milioane de oameni. Tactica lui, explicată pe înțelesul oricui de un cunoscut specialist în comunicare. Disponibil: https://adevarul.ro/stiri-interne/societate/cum-a-reusit-calin-georgescu-sa-manipuleze-2406366.html#google_vignette [adresat 05.12.2024]
4. Guja D. Democrația la răscruce: Indicele global al democrației arată un declin accentuat în 2024. Disponibil: https://agora.md/2025/03/17/democratia-la-rascruce-indicele-global-al-democratiei-arata-un-declin-accentuat-in-2024 [adresat 17.03.2025]
5. van Dijk T.A., Wodak R. Racism at the Top. Parliamentary Discourses on Ethnic Issues in Six European Countries. Klagenfurt: Drava Verlag, 2000, p.391 ISBN 9783854353348
6. Focault M. Discipline and Punish: The Birth of the Prison. New York: Vintage Books, 1995, 333p. ISBN 978-0679752554
7. Fairclough N. Critical Discourse Analysis in Researching Language in the New Capitalism: Overdetermination, Transdisciplinarity and Textual Analysis. În: Harrison C., Young L. Systemic Linguistics and Critical Discourse Analysis. London: Continuum, 2004. 318 p. ISBN 978-0826467737
8. Blommaert J., Bulcaen C. Critical Discourse Analysis. În: Annual Review of Anthropology, Vol.29(1), San Mateo: Annual Reviews, 2000, pp.447-466 ISSN 00846570; EISSN 15454290
9. Синеокая Н.А. Характеристика политического дискурса. În: Современные проблемы науки и образования. № 6, Ростов-на-Дону: ГОУ ВПО «Ростовский государственный строительный университет», 2012. 512 p.
10. Волобуев К.В. Политический дискурс: его стратегия, тактика и функции. În: ГУМАНИТАРНЫЕ, СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ И ОБЩЕСТВЕННЫЕ НАУКИ., №6-1, Краснодар: ООО «Наука и образование», 2015, pp. 131-133. ISSN: 2220-2404, eISSN: 2221-1373
11. Демъянков В.З. Политический дискурс как предмет политологической филологии. În: Политическая Наука, №3, Москва: ИНИОН РАН, 2002, pp.31-44 ISSN 1998-1775
12. Ardeleanu S.-M., Coroi I.-C. Forţa discursului într-o campanie electorală. În: francopolyphonie : langue, littérature, culture, et pouvoir, Nr. 5 Chișinău: ULIM, pp.33-43 ISSN 1857-1883
13. Fusi M. Les 3 types de discours politiques et leurs implications dans les rapports de domination. (Accesat 12.06.2025) Disponibil: https://ptvirgule.hypotheses.org/2023
14. Переверзев Е.В., Кожемякин Е.А. Политический дискурс: многопараметральная модель. În: Вестник ВГУ, Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация, № 2, Белгород: Белгородский государственный университет, 2008, pp.74-79. ISSN: 1680-5755
15. ОПРОС: БОЛЕЕ 50% ГРАЖДАН ОПИСЫВАЮТ СИТУАЦИЮ В МОЛДОВЕ, КАК НЕСПОКОЙНУЮ. Disponibil: https://www.infotag.md/m9_populis/322465/ [adresat 25.02.2025]

16. Bejan O. Slusari: „Modelul economic actual riscă să ducă Moldova spre colaps”. Disponibil: https://stiripesurse.md/slusari-modelul-economic-actual-risca-sa-duca-moldova-spre-colaps/ [adresat 17.06.2025]
17. Иванова О. Шор обвинил власти Молдавии в противодействии православным традициям. Disponibil: https://vz.ru/news/2025/6/8/1337432.html [adresat 08.06.2025]
18. Хрущёв П. Экс-премьер Молдавии рассказал о борьбе с церковью в республике. Disponibil: https://www.gazeta.ru/politics/news/2025/06/02/25932296.shtml [adresat 22.06.2025]
19. Eco U. Ur-Fascism. În: The New York Review of Books, Vol. 42(11), New York: Rea S. Hederman, 1995, pp. 12–15. ISSN 0028 7504
20. Britt L. Fascism, Anyone? În: Free Inquiry, Vol. 23(2), Amherst, NY: Council for Secular Humanism, 2003, pp. 20–22. ISSN 0272 0701.
21. Оппозиция Молдовы проинформировала ООН о преследовании политиков накануне парламентских выборов. Disponibil: https://belta.by/world/view/oppozitsija-moldovy-proinformirovala-oon-o-presledovanii-politikov-nakanune-parlamentskih-vyborov-717585-2025/ [adresat 28.05.2025]
22. Conovali M. Din ce partide ar putea fi format următorul Parlament? Datele sondajului Intellect Group. Disponibil: https://newsmaker.md/ro/din-ce-partide-ar-putea-fi-format-urmatorul-parlament-datele-sondajului-intellect-group [adresat 25.02.2025]
23. Cinci partide ar accede în Parlament în cazul unor alegeri parlamentare, Barometru iData. Disponibil: https://ipn.md/cinci-partide-ar-accede-in-parlament-in-cazul-unor-alegeri-parlamentare-barometru-idata/ [adresat 28.05.2025]
24. Chestionar pentru estimarea situației. 17-24 februarie 2025. Laboratorul Politologie Cognitivă al CCPRI al ICJPS al USM. Disponibil: https://icjp.asm.md/content/chestionar-pentru-estimarea-situa%C8%9Biei-17-24-februarie-2025-laboratorul-politologie-cognitiv%C4%83 [adresat 28.03.2025]
25. SONDAJ: ȘASE PARTIDE POLITICE POT INTRA ÎN URMĂTORUL PARLAMENT. Disponibil: https://www.infotag.md/politics-ro/325215/ [adresat 03.07.2025]
26. Молдова — крах доверия к PAS и стремительный подъём промолдавской оппозиции. Disponibil: https://eurasianews.md/novosti/moldova-krah-doveriya-k-pas-i-stremitelnyj-podyom-promoldavskoj-oppozitsii.htm [adresat 13.05.2025]
27. SONDAJ: DOUĂ PARTIDE ȘI DOUĂ BLOCURI AR PUTEA INTRA ÎN VIITORUL PARLAMENT. Disponibil: https://www.infotag.md/politics-ro/325096/ [adresat 30.06.2025]
28. FOTO// Liderul PSRM, Igor Dodon, în discuție cu ministrul Dezvoltării Economice al Federației Ruse, Maxim Reșetnicov, în marja Forumului Economic Internațional de la Sankt Petersburg. Disponibil: https://alerta.md/foto-liderul-psrm-igor-dodon-in-discutie-cu-ministrul-dezvoltarii-economice-al-federatiei-ruse-maxim-resetnicov-in-marja-forumului-economic-international-de-la-sankt-petersburg/ [adresat 18.06.2025]
29. Чубашенко: PAS может получить от 45 до 55 мандатов в новом парламенте. Disponibil: http://www.evedomosti.md/news/chubashenko-pas-mozhet-poluchit-ot-45-do-55-mandatov-v-novom [adresat 19.04.2025]
30. Încotro se va îndrepta R. Moldova după parlamentarele din septembrie? Prognozele analiștilor. Disponibil: https://www.zdg.md/stiri/vox-incotro-se-va-indrepta-r-moldova-dupa-parlamentarele-din-septembrie-prognozele-analistilor/ [adresat 31.05.2025]
31. Неожиданные кандидаты на выборах: мнение эксперта о политических сюрпризах в Молдове. Disponibil: https://enewsmd.online/publicatsia/neozhidannye-kandidaty-na-vyborah-mnenie-eksperta-o-politicheskih-syurprizah-v-moldove/ [adresat 29.05.2025]

32. Додон: ПСРМ готовит по два человека на каждый избирательный участок, в том числе за рубежом. Disponibil: https://point.md/ru/novosti/politika/dodon-psrm-gotovit-po-dva-cheloveka-na-kazhdyi-izbiratel-nyi-uchastok-v-tom-chisle-za-rubezhom/ [adresat 18.05.2025]
33. Социалисты проводят традиционный день информирования граждан. Disponibil: https://tribuna.md/ru/2025/05/18/partidul-socialistilor-din-republica-moldova-desfasoara-traditionala-zi-de-informare-politica-a-cetatenilor-in-intreaga-tara/ [adresat 18.05.2025]
34. Додон ответит за фразу «наши уже рядом»? Как встреча с избирателями, обернулась скандалом и жалобой в прокуратуру. Disponibil: https://moldova.europalibera.org/a/dodon-otvetit-za-frazu-nashi-uzhe-rjadom-kak-vstrecha-s-izbirateljami-obernulas--skandalom-i-zhaloboj-v-prokuraturu-/32347223.html [adresat 03.04.2023]